

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ДУ «УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ»**

**МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ МІЖУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ВИКЛИКИ ТА НАПРАЦЮВАННЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ – СТРАТЕГІЯ
СТАБІЛЬНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗАПОРІЖЖЯ 2026

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ХІРУРГІЧНИХ КАФЕДР У ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ: СТРАТЕГІЯ СТІЙКОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ	
Губка В.О., Головка М.Г., Матерухін А.М., Охріменко Г.І., Вайло Ю.М.....	43
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У БЕЗПЕРЕРВНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРЯ СТОМАТОЛОГА	
Дем'янов С.О.....	45
МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОЇ ТА КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ ВІДПОВІДНО ДО ОНОВЛЕНИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	
Довбня Д.В., Усенко Д.Л., Каплаушенко А.Г.	47
ВИКЛИКИ ДЛЯ HR-МЕНЕДЖЕРІВ У АПТЕЧНОМУ СЕКТОРІ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ	
Єренко О.К., Смойловська Г.П., Хортецька Т.В., Малюгіна О.О.	48
ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА БАЗІ МЕДИЧНОГО ТРЕНІНГОВОГО ЦЕНТРУ	
Завгородня Н.Г., Костровська К.О.	51
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ	
Завгородня Н.Г., Цибульська Т.Є.,	52
СТІЙКІСТЬ ХІМІЧНОЇ ОСВІТИ У ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ: АДАПТАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ТА НЕОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	
Карпенко Ю.В.....	55
ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ	
Кейтлін І.М., Білай І.М.	57
РОЛЬ КЛІНІЧНОГО ФАРМАЦЕВТА У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	
Крайдашенко О.В., Кремзер О.О., Крайдашенко О.О.....	61
ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ: ДОСВІД ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
Кривошей О.В., Дерев'янюк Н.В., Німенко Г.Р., Борсук С.О., Слободяник В.Г.....	63
ОРГАНІЗАЦІЯ СИНХРОННОГО ЗМІЩАНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ	
Крупей К.С., Войтович О.В., Деген А.С., Гуліна О.С.	66
ВИКЛИКИ ТА НАПРАЦЮВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИФРОНТОВОГО РЕГІОНУ: ДОСВІД ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
Кучеренко Л.І., Кандибей К.І., Антипенко О.М., Британова Т.С.,.....	68
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛІНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО ДОСТУПУ ДО КЛІНІЧНИХ БАЗ	
Лашкул Д.А., Назаренко О.В.	71
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО ЕТАПУ В КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІВ, ХІРУРГІВ-ДЕРМАТОЛОГІВ	
Макуріна Г.І., Городокіна Л.О.	73
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТОМАТОЛОГІВ - ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ	
Манухіна О.М.....	76

використовувати приклади з фармацевтичного аналізу, технології лікарських засобів, токсикології, біонеорганічної хімії та медико-біологічного значення елементів.

Висновки. Стійкість хімічної освіти у прифронтовому регіоні досягається не лише завдяки збереженню навчального процесу, а насамперед завдяки його змістовній і методичній адаптації. Для викладання загальної та неорганічної хімії студентам фармацевтичного факультету найбільш перспективними є компетентнісний підхід, професійна контекстуалізація змісту, змішане навчання, цифрова підтримка курсу та гнучка організація контролю знань. Саме така модель дає змогу забезпечити якісну фундаментальну підготовку майбутнього фармацевта навіть в умовах тривалих зовнішніх викликів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.
2. UNESCO. Education in emergencies. Paris : UNESCO.
3. Four years on: Supporting culture, education, sciences and journalists' safety in Ukraine. Paris : UNESCO, 2026.
4. Balakrishnan A., Puthan S., Satheesh G., Unnikrishnan M. K., Rashid M., Nair S., Thunga G. Effectiveness of blended learning in pharmacy education: A systematic review and meta-analysis. PLoS ONE. 2021. Vol. 16, no. 6. e0252461. DOI: 10.1371/journal.pone.0252461.
5. Havrda D. E., Crannage A. J., Bingham A. L. et al. Best practices in online/distance pharmacy practice course didactic instruction. Journal of the American College of Clinical Pharmacy. 2024. Vol. 7, no. 7. P. 670–676. DOI: 10.1002/jac5.1983.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ

Кейтлін І.М.,
асистент кафедри клінічної фармації, фармакотерапії, фармакогнозії та
фармацевтичної хімії ЗДМФУ

Білай І.М.
завідувач кафедри клінічної фармації, фармакотерапії,
фармакогнозії та фармацевтичної хімії ЗДМФУ

Ключові слова: професійне вигорання, викладачі, прифронтовий регіон, стрес, психічне здоров'я, профілактика, адаптація.

Вступ. Повномасштабна війна в Україні суттєво трансформувала функціонування системи вищої освіти, особливо в прифронтових регіонах. Викладачі опинилися в умовах підвищеного психологічного навантаження, необхідності швидкої адаптації до змін освітнього середовища та одночасного виконання професійних обов'язків у стресових обставинах. Одним із ключових викликів стало зростання рівня професійного вигорання серед науково-педагогічних працівників.

Професійне вигорання визначається як синдром емоційного виснаження, деперсоналізації та зниження особистісних досягнень, що виникає внаслідок хронічного професійного стресу. В умовах війни ці фактори посилюються через небезпеку для життя, втрату стабільності, вимушене переміщення та постійний інформаційний тиск.

Метою даних тез є аналіз причин професійного вигорання викладачів у прифронтових регіонах та визначення ефективних шляхів його профілактики й подолання.

Основна частина.

1. Фактори розвитку професійного вигорання.

В умовах воєнного стану можна виділити низку специфічних факторів, що сприяють розвитку вигорання у викладачів:

- Хронічний стрес і небезпека: регулярні повітряні тривоги, обстріли, загроза життю.
- Психоемоційне перевантаження: поєднання професійної діяльності з особистими переживаннями.
- Цифрове навантаження: перехід на дистанційні та змішані форми навчання.
- Нестабільність робочого середовища: перебої з електропостачанням, інтернетом.
- Соціальна ізоляція: зниження рівня живого спілкування.
- Зміна ролей викладача: необхідність виконання функцій психологічної підтримки студентів.

Ці фактори призводять до виснаження ресурсів особистості, що проявляється у зниженні мотивації, емоційній холодності та зменшенні ефективності роботи.

2. Прояви професійного вигорання.

Основні симптоми професійного вигорання викладачів включають:

- Емоційне виснаження: відчуття втоми, апатії, втрати енергії.
- Деперсоналізація: формальне ставлення до студентів, зниження емпатії.

- Редукція професійних досягнень: відчуття неефективності власної діяльності.

- Когнітивні порушення: труднощі з концентрацією, зниження продуктивності.

- Фізичні симптоми: порушення сну, головний біль, соматичні скарги.

Особливо небезпечним є хронічний характер цих проявів, що може призводити до серйозних психічних і фізичних розладів.

3. Профілактика професійного вигорання.

Профілактика вигорання повинна здійснюватися на трьох рівнях: індивідуальному, організаційному та державному.

Індивідуальний рівень:

- розвиток навичок саморегуляції (дихальні практики);
- дотримання режиму праці та відпочинку;
- фізична активність;
- обмеження інформаційного перевантаження;
- підтримка соціальних зв'язків.

Організаційний рівень:

- гнучкий графік роботи;
- зменшення бюрократичного навантаження;
- психологічна підтримка персоналу;
- створення безпечного освітнього середовища;
- впровадження програм wellbeing (благополуччя) — це комплекс організаційних заходів і ініціатив, спрямованих на підтримку фізичного, психічного, емоційного та соціального здоров'я працівників— викладачів і співробітників закладів вищої освіти).

Wellbeing-програми як інструмент профілактики професійного вигорання.

У сучасних умовах особливого значення набуває впровадження так званих wellbeing-програм — комплексних підходів до забезпечення благополуччя працівників. У контексті закладів вищої освіти прифронтових регіонів такі програми виступають важливим інструментом збереження кадрового потенціалу та підвищення ефективності освітнього процесу.

Wellbeing-програми охоплюють декілька взаємопов'язаних компонентів. Перш за все, це психологічна підтримка, яка включає доступ до консультацій фахівців, проведення тренінгів зі стресостійкості, розвиток навичок емоційної саморегуляції. В умовах війни цей напрям є критично важливим, оскільки дозволяє знижувати рівень тривожності та запобігати розвитку хронічного стресу.

Другим компонентом є підтримка фізичного здоров'я. Вона може реалізовуватися через стимулювання фізичної активності, організацію рухових пауз, популяризацію здорового способу життя. Навіть мінімальні заходи у цьому напрямі сприяють покращенню загального самопочуття та підвищенню працездатності викладачів.

Не менш важливим є соціальний аспект wellbeing. Формування підтримуючого професійного середовища, розвиток командної взаємодії, збереження неформальних комунікацій сприяють зниженню відчуття ізоляції та підвищенню рівня залученості працівників.

Окрему роль відіграє професійний розвиток як складова благополуччя. Забезпечення можливостей для підвищення кваліфікації, освоєння нових освітніх технологій, участі у міжнародних проектах сприяє зростанню професійної мотивації та зменшенню ризику вигорання.

Важливо підкреслити, що ефективність wellbeing-програм значною мірою залежить від їх системності та інтеграції в управлінські процеси закладу освіти. Разові заходи не дають стійкого ефекту, тоді як комплексний підхід дозволяє сформуванню культури турботи про психічне та фізичне здоров'я персоналу.

Таким чином, впровадження wellbeing-програм є перспективним напрямом підвищення стійкості системи вищої освіти в умовах кризових викликів та важливим інструментом профілактики професійного вигорання викладачів.

Методи подолання професійного вигорання.

У разі вже сформованого вигорання важливо застосовувати комплексний підхід:

- Психологічна допомога: індивідуальне консультування, групова терапія.
- Професійна підтримка: наставництво, обмін досвідом.
- Зміна робочого середовища: оптимізація навантаження.
- Розвиток нових компетентностей: підвищення кваліфікації.
- Відновлювальні практики: відпустки, релаксація.

Ефективним є також використання цифрових інструментів для автоматизації рутинних процесів, що знижує навантаження на викладачів.

Перспективи та рекомендації.

Для мінімізації професійного вигорання в майбутньому доцільно:

- інтегрувати психологічну підтримку в систему управління ЗВО;
- розвивати культуру турботи про ментальне здоров'я;
- впроваджувати сучасні освітні технології;
- посилювати міжнародну співпрацю;
- формувати стійкість у викладачів.

Висновки. Професійне вигорання викладачів у прифронтових регіонах є серйозною проблемою, що впливає на якість освіти та ефективність функціонування ЗВО. Воно зумовлене комплексом факторів, пов'язаних із воєнними умовами та трансформацією освітнього процесу.

Запобігання та подолання вигорання потребує системного підходу, що включає індивідуальні стратегії саморегуляції, організаційні зміни та державну підтримку. Реалізація цих заходів сприятиме збереженню кадрового потенціалу та забезпеченню стабільності вищої освіти в умовах кризи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Maslach C., Leiter M. P. Understanding the burnout experience: recent research and its implications // *World Psychiatry*. 2016. Vol. 15, No. 2. P. 103–111.
2. World Health Organization. *Healthy workplaces: a model for action*. Geneva: WHO Press, 2010. 32 p.
3. World Health Organization. *Burn-out an occupational phenomenon: International Classification of Diseases (ICD-11)*. Geneva : WHO, 2019.
4. Warburton D. E. R., Bredin S. S. D. Health benefits of physical activity: a systematic review // *Canadian Medical Association Journal*. 2006. Vol. 174, No. 6. P. 801–809.
5. Hobfoll S. E. Conservation of resources theory: its implication for stress, health, and resilience // *Stress and Health*. 2011. Vol. 27, No. 3. P. 227–238.

РОЛЬ КЛІНІЧНОГО ФАРМАЦЕВТА У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Крайдашенко О.В.

зав. каф. клінічної фармакології, фармації, фармакотерапії і косметології
ЗДМФУ

Кремзер О.О.

професор каф. клінічної фармакології, фармації, фармакотерапії і
косметології ЗДМФУ

Крайдашенко О.О.

PhD, асистент кафедри внутрішніх хвороб З ДМФУ

Ключові слова: фармацевт клінічний, міжнародні стандарти

Вступ. Згідно з положенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, стратегічними напрямками охорони здоров'я у світі є спрямування всієї галузі на потреби пацієнта. За цією стратегією суттєво підвищується роль фармацевта в системі охорони здоров'я. Основною метою його професійної діяльності є не